

Nr 350.

Av herrar **Englund** och **Bjurström**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m.*

1932 års seminariesakkunniga föreslogo i sitt betänkande, att till folkskoleseminariet i Falun skulle förläggas en särskild kurs för utbildning av småskollärarinnor till folkskollärarinnor. De sakkunniga, som icke ansågo sig böra vid bedömandet av seminariernas förläggningsproblem tillmäta den geografiska synpunkten så stor betydelse som tidigare skett, funno det önskvärt för att denna kurs skulle ge bästa möjliga resultat att lärarna vid den samma finge tillfälle att genom självsyn skaffa sig en uppfattning om ett småskoleseminariums läggning och arbetssätt. Med hänsyn härtill föreslogo de sakkunniga, att småskoleseminariet i Falun skulle bibehållas såsom enkelseminarium.

Med avvikande från de sakkunnigas mening innebär Kungl. Maj:ts i propositionen nr 100 framlagda förslag i fråga om småskoleseminariernas yttre organisation bland annat, att det nuvarande småskoleseminariet i Falun nedlägges. Det av de sakkunniga för ett bibehållande av detta seminarium anförda skälet om önskvärdheten av att lärarna vid den till Falun förlagda särskilda kursen för småskollärarinnors utbildning till folkskollärarinnor skulle genom självsyn få tillfälle att skaffa sig en uppfattning om ett småskoleseminariums läggning och arbetssätt har departementschefen för sin del icke kunnat tillerkänna mycken bärkraft. Ej heller har han kunnat fästa avseende vid det anförda motivet, att detta enkelseminarium borde bibehållas med hänsyn till dialekterna i vissa dalasocknar. Åtskilliga delar av vårt land, där motsvarande språkliga förhållanden förklaras vara rådande, ha icke nu tillgång till en speciellt med hänsyn härtill upprättad lärarutbildningsanstalt. Departementschefen anmärker slutligen, att Falun — jämte Linköping — under nuvarande förhållanden är den enda stad i riket, till vilken är förlagd såväl ett folkskoleseminarium som ett småskoleseminarium.

Givetvis är en rättvis fördelning av seminarieorganisationens examinationsavdelningar förenad med stora svårigheter, men de skäl, som sålunda anförts för indragning av småskoleseminariet i Falun, synas icke hållbara.

Vad först angår önskvärdheten av att lärarna vid den till Falun förlagda särskilda kursen för småskollärarinnors utbildning till folkskollärarinnor beredas tillfälle att genom självsyn skaffa sig en uppfattning om ett småskole-

seminariums läggning och arbetssätt, har denna synpunkt visserligen endast i största korthet berörts av de seminarieakkunniga, men i den offentliga seminariediskussionen har detta skäl tillerkänts betydande vikt och på sina håll utmynnat i krav på direkt samorganisation av folk- och småskoleseminarier. Uppenbart synes vara, att när det gäller att gestalta en ny seminarietypp sådan som den till Falun förlagda särskilda kursen, behöva de lärarkrafter, som skola utföra detta verk, äga personlig erfarenhet av den grund, på vilken utbildningen skall byggas. De lektorer, vilka som timlärare tjänstgjort vid småskoleseminariet, veta utan tvivel mer om hur fortsättningsseminariets undervisning bör läggas än de, som sakna dylik erfarenhet. Och skall fortsättningskursen kunna slå en brygga mellan folkskol-läro- och småskolläro-utbildningen, torde för kursens lärare kännedom om det ena brofästet, som är småskoleseminariet, vara lika nödvändig som kännedomen om det andra, vilket utgöres av folkskoleseminariet.

Vad vidare angår motivet, att ett enkelseminarium i Falun borde bibehållas med hänsyn till dialekterna i vissa dalasocknar, synes avvisandet av detta motiv vila på ett missförstånd, vilket framgår av förklaringen, att »åtskilliga delar av vårt land, där motsvarande språkliga förhållanden äro rådande, hava icke nu tillgång till en speciellt med hänsyn härtill upprättad läro- och småskolläro-utbildningsanstalt». I verkligheten äro dialektförhållandena i vissa dalasocknar så egenartade, att de icke äga motsvarighet i någon annan del av vårt land än där man anser, att den rådande tvåspråkigheten motiverar särskilda utbildningsåtgärder. Det är i dessa dalasocknar icke fråga om dialektala skiftningar i riksspråkets uttal, utan där talas ett eget språk, som av en främling icke förstås. Erfarenheten har visat, att skoldistrikten i Dalarna isynnerhet för småskoleundervisningen föredraga lärarkrafter, som från sin uppväxt äro förtrogna med bygdens säregna förhållanden och som inom landskapet fått sin läro- och småskolläro-utbildning. Detta beror icke enbart på befolkningens särpräglade mentalitet. I de socknar, varom nu särskilt är fråga, beror det framför allt på att barnen som nybörjare knappast förstå riksspråket och under första läsåret endast med yttersta svårighet tala detta språk.

Anmärkningen att Falun — jämte Linköping — under nuvarande förhållanden är den enda stad i riket, till vilken är förlagd såväl ett folkskole- som ett småskoleseminarium, äger i nu ifrågakommande sammanhang icke större tyngd än om man avvisade en realskolas förläggande till en stad med erinran om att där finnes ett gymnasium. Man skulle lika gärna kunna påminna om att Falun nyligen mistat sin bergsskola; men det väsentliga måste givetvis vara, att när en koncentration av läro- och småskolläro-utbildningen för samma uppland koncentreras. Falu småskoleseminarium har i Västerås stift jämte Gästrikland och Värmland ett naturligt och tillräckligt rekryteringsområde, och seminariet bör så mycket hellre bibehållas som dess egna och folkskoleseminariets byggnader här äro så

belägna, att de kunna samfällt utnyttjas. Utan kostnad för statsverket skulle småskoleseminariet härigenom kunna erhålla bättre lokaler än något annat småskoleseminarium, och detta till billigare årskostnad än något annat småskoleseminarium.

Vägande skäl kunna i frågans nuvarande läge anföras för att den yttre organisationen av småskoleseminarierna uppskjutes till dess ett mera samstämmigt besked vunnits om det framtida, normala småskollärrarinnebehovet.

Skulle emellertid tidpunkten anses vara mogen för en omorganisation av jämväl småskoleseminarierna, yrkas,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 100, att småskoleseminariet i Falun bibehålles, antingen i sin nuvarande typ med rätt att disponera vissa lokaler i annan statens läroanstalt i Falun eller så att småskoleseminariet inorganiseras i folkskoleseminariet.

Stockholm i mars 1936.

Ivar Englund.

Em. Bjurström.
